

Interdisciplinair samenwerken
aan taalontwikkeling

Samen kunnen we meer!

Leerkrachten, pedagogisch professionals en logopedisten werken vanuit hun eigen expertise aan hetzelfde doel: kinderen optimaal ondersteunen in hun taalontwikkeling. Door krachten te bundelen, vergroot je de ontwikkelkansen van kinderen. In dit artikel lees je hoe samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang en logopedie eruit kan zien.

TEKST RIANNE DE WIT FOTO'S TOM VAN LIMPT

“Wat wij heel fijn zouden vinden, is als we contact kunnen hebben met een logopediste, of zelfs een logopediste in het bedrijf. We hebben best veel kinderen die naar logopedie gaan, maar allemaal op verschillende plekken. Eigenlijk hebben we nooit contact met de logopedist.” – Interview met een medewerker kinderopvang (De Wit, persoonlijke communicatie, 2025)

Deze uitspraak uit een interview laat zien dat er in de praktijk weinig contact is tussen pedagogisch professionals en logopedisten. Dat is niet vreemd: zolang er geen vragen zijn over de taalontwikkeling, is een logopedist meestal niet in beeld.

Leerkrachten en pedagogisch professionals spelen zelf een belangrijke rol in de taalontwikkeling van kinderen. Zij signaleren mogelijke taalachterstanden en bieden extra taalsteun, bijvoorbeeld door te modelen (hardop voordoen), interactief voor te lezen en taaldenkgesprekken te voeren. Met een rijk taalaanbod en interactie dragen zij bij aan de taalvaardigheid van kinderen. In de kinderopvang ligt de nadruk op mondelinge taalverwerving, terwijl op de basisschool de focus verschuift naar doelgericht taalgebruik voor kennisverwerving. Bij vragen over de taalontwikkeling kan het consultatiebureau of de huisarts doorverwijzen naar een logopedist. Bij twijfel over de noodzaak van logopedie kunnen ouders en professionals de gratis online vragenlijsten ELS en AldeQ gebruiken (zie kader op pagina 22).

Wanneer schakel je een logopedist in?

Partners in taalontwikkeling

Het werkgebied van de logopedist is breed: logopedisten werken met cliënten van alle leeftijden en in verschillende werkomgevingen. Bij de spraak-taalontwikkeling van jonge kinderen zijn zij actief binnen onderwijs, zorg en preventie. Preventieve logopedie richt zich op het voorkomen of vroegtijdig herkennen van logopedische problemen (NVLF, 2022). Zo kan een logopedist op het consultatiebureau een taalachterstand signaleren en ouders adviseren over taalstimulering. Preventieve logopedie wordt gefinancierd door de gemeente en soms door onderwijs- of opvangorganisaties. In een logopediepraktijk onderzoekt en behandelt een logopedist een kind met een vermoedelijke taalstoornis, waarbij ook de omgeving betrokken wordt. Dit wordt vergoed door de zorgverzekering. School, kinderopvang en ouders/verzorgers zijn samen partners in de taalontwikkeling en logopedische behandeling.

Wanneer is behandeling nodig?

Of behandeling nodig is, hangt af van de oorzaak en ernst van de taalachterstand. De logopedist doet taalonderzoek en beoordeelt het dagelijks taalgebruik en de communicatieve redzaamheid van het kind met informatie vanuit thuis en school. Bij een taalachterstand door beperkt Nederlands taalaanbod is sprake van een blootstellingsachterstand, geen logopedische stoornis. De logopedist kan dan adviseren over taalstimulering, maar dit wordt niet vergoed door de zorgverzekering. Bij een taalontwikkelingsstoornis (TOS) kan de taalachterstand niet verklaard worden door het taalaanbod. Een TOS staat op zichzelf of hangt samen met bijvoorbeeld slechthorendheid of een cognitieve achterstand. Daarom is multidisciplinaire diagnostiek bij een audiologisch centrum nodig. Logopedische behandeling is bij TOS belangrijk, wordt vergoed en kan starten vóór de definitieve diagnose. Ongeveer vijf tot zeven procent van de kinderen heeft een TOS, zowel meertalige als eentalige ►

► Nederlandstalige kinderen. Het onderscheid tussen blootstellingsachterstand en TOS is bij meertalige kinderen complex. Een logopedist kan hierbij ondersteunen.

Samenwerken in de praktijk

Taalvaardigheid is belangrijk voor kansengelijkheid: kinderen doen veel kennis op via taal. Als professionals in onderwijs, kinderopvang en logopedie samenwerken, vergroot dit hun ontwikkelkansen. Kinderen met een taalachterstand krijgen dan sneller passende hulp, ook als dat geen logopedie is. Door de werkwijze af te stemmen, wordt de ondersteuning effectiever: het kind krijgt in elke omgeving dezelfde begeleiding. Door kennis te delen, groeit het vertrouwen van professionals in hun eigen kunnen; dit noemen we *self-efficacy*. Een hogere self-efficacy leidt naar verwachting tot meer taalstimulerend gedrag (Tschannen-Moran & Hoy, 2001; Wittkowski e.a., 2017). Samenwerking is wenselijk, maar niet vanzelfsprekend. Verschillen in regels, geldstromen, taakstelling en aansturing maken

dat onderwijs, kinderopvang en zorg soms als gescheiden werelden functioneren. Dat blijkt ook uit de evaluatie van een project in Almere.

Preventieve logopedie in Almere

Het NPO-project *Preventieve Logopedie* (De Wit, 2025) in Almere richtte zich op het voorkomen en verminderen van taalachterstanden bij kinderen in de leeftijd van twee tot acht jaar als gevolg van de coronacrisis en de sluiting van scholen en kinderopvang. Logopedisten van het Logopedisch Netwerk Almere voerden hiervoor diverse activiteiten uit op scholen en voorscholen. De evaluatie gaf inzicht in de opbrengsten van het project én in de samenwerking tussen onderwijs, opvang en logopedie (De Wit, 2025).

Wat leverde het project op?

Het onderzoek liet zien dat logopedische screening in groep 1 en 2 bijdroeg aan het vroegtijdig herkennen van mogelijke logopedische problemen, waardoor sneller passende hulp mogelijk werd en latere problemen en extra kosten mogelijk konden worden voorkomen. Soms was behandeling nodig, maar vaak konden onderwijsprofessionals zelf begeleiding bieden. De logopedisten adviseerden over taalstimulerende strategieën, zoals spreekruimte geven, benoemen en herhalen, denkvragen stellen en (voor)lezen. Ook gaven zij gerichte adviezen voor specifieke kinderen, bijvoorbeeld bij stotteren of het ondersteunen van de uitspraak van klankclusters. Deze onderbouwde signalering ontlastte

Twee vragenlijsten om taalontwikkeling en TOS vroeg te signaleren

- De Nederlandse Early Language Scale (ELS) is een gevalideerde online vragenlijst. Bij een onvoldoende score wordt geadviseerd contact op te nemen met de huisarts of het consultatiebureau.
- De AldeQ is een online vragenlijst over de moedertaal(ontwikkeling) van meertalige kinderen. De score onderscheidt blootstellingsachterstand, risicogroep en mogelijk TOS.

Scholen en kinderopvangorganisaties kunnen op lokaal niveau al stappen zetten

professionals en voorkwam 'wachtlijstvervulling' door beter onderscheid te maken tussen TOS en een achterstand door tweedetaalverwerving.

Coaching versterkt taalstimulering

Tijdens het traject 'Met Taal Vooraan' (Hogeschool Rotterdam, 2017) werden professionals gecoacht in het toepassen van de taalstimulerende strategieën *richten, vertragen, beurtgedrag, vragen stellen, benoemen, variëren, verlengen en verbeteren*. Deelnemers voelden zich daarna beter toegerust om de taalontwikkeling van kinderen te ondersteunen en problemen te signaleren. Ook nam hun kennis over taalontwikkeling en TOS toe en werden zij zich bewuster van taalstimulerende strategieën.

Versterkte samenwerking

De activiteiten van het project *Preventieve Logopedie* versterkten de samenwerking, onder meer door korte communicatielijnen, omdat de logopedist in de school of opvangorganisatie aanwezig was. Uit de interviews blijkt dat logopedisten en kinderopvang- en onderwijsprofessionals deze samenwerking verder willen verdiepen, met meer kennis van elkaars werkzaamheden en regelmatige afstemming. Het onderzoeksrapport beveelt aan om deze interprofessionele samenwerking structureel te faciliteren (De Wit, 2025).

Zo geef je samenwerking vorm

Om de taalontwikkelkansen van kinderen te vergroten, is het belangrijk dat professionals in onderwijs en opvang kennis hebben van taalontwikkeling en taalachterstanden kunnen herkennen, ook bij meertaligheid. Daarnaast hebben zij vaardigheden nodig om de taalontwikkeling te stimuleren, zoals interactie uitlokken, de taal van het kind uitbreiden en de thuistaal benutten (De Wit, 2025). Samenwerking met logopedisten kan deze kennis en vaardigheden versterken. Uit literatuuronderzoek blijkt dat er nog weinig bekend is over effectieve vormen van

samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulpverlening, waaronder logopedie (Geveke e.a., 2024). Meer onderzoek is nodig naar manieren om deze werelden beter met elkaar te verbinden, met oog voor verschillen in regels, financiering en taakverdeling. Toch kunnen scholen en kinderopvangorganisaties op lokaal niveau al stappen zetten door contact te leggen met logopediepraktijken en afspraken te maken. Logopedisten kunnen ondersteunen bij signalering, coaching, expertise in de klas en het meedenken over taalbeleid (De Wit, 2025; Geveke e.a., 2024; NVLF, 2022). Financiering moet dan komen van school, opvang of gemeente, omdat zorgverzekeringen alleen logopedische behandeling vergoeden.

Rianne de Wit

is onderzoeker bij het lectoraat Urban Care & Education van Hogeschool Windesheim. Zij doet onderzoek naar logopedie, taalonderwijs en interdisciplinaire samenwerking.

Drie tips voor betere samenwerking:

- Leg contact met logopediepraktijken in de buurt en maak afspraken.
- Stem je werkwijze af met andere professionals, zodat het kind overal vergelijkbare begeleiding krijgt.
- Deel kennis met collega's en logopedisten: zo groeit het vertrouwen in je eigen kunnen.

De leestips en literatuurlijst vind je op hjk-online.nl/ artikelen